

**DEKLAROWAĆ** (63) *vb impf*

-k- (46), -c- (17).

Wszystkie samogłoski jasne.

*inf* deklarować (7). ◇ *praes 3 sg* deklaruje (7). ◇ *1 pl* deklarujemy (28); -emy (27), -(e)my (1). ◇ *3 pl* deklarują (1). ◇ *praet 3 sg m* deklarował (2). *n* deklarowało (1). ◇ *1 pl m pers* -smy deklarowali (1). ◇ *3 pl m pers* deklarowali (1). ◇ *con 3 sg m* by deklarował (1). ◇ *impers praet* deklarowano (1). ◇ *praes* sie deklaruje (1). ◇ *part praes act* deklarując (12).

*Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVIII w.*

1. *praw. Obwieszczać, ogłaszać z mocą prawną; annuntiare, nuntium deferre a. perferre a. apportare, denuntiare, obnuntiare, proscribere, renuntiare, per nuntium certiolem facere Cn* [ogłaszam, obwieszczam, opowiadam – *declaro Cn*] (46) : tedy tak deklaruujemy z pozwoleniem wózech stanów/ aby było takowe Podymné zatrzymané *SarnStat* 354; Ponieważ Wielkie Księstwo Litewkie z Koroną Polką złączone jest w jedno nieróżne y nierozdzielne ciało/ a iakośmy deklarowali/ y w jednę Rzeczpospolitą. *SarnStat* 1013, 725, 731, 759.

*deklarować co* (29), *kogo* (1): Gdyż Bog Ociec te swoje wieczne dekreta [...] w synu swoim miłym włożył y deklarował *WujJud* 68v, 74, 74v, 184, 264v, Mm4; ARendy dożywotne/ [...] tak deklaruujemy: Iż piąta część dochodów wózelákich [...] ma byđ z gołych dożywoć. *SarnStat* 104 [idem 89]; Iakoż iako bezecnych takich deklaruujemy. ZBOYCA. *SarnStat* 501; [przywileje] mocne czyniemy y deklaruujemy [ratificamus et declaramus *JanPrzyw* 18] chcąc/ aby miały władzę wiecznej mocy. *SarnStat* 894, 85, 89, 367, 507, 961 (24).

*deklarować czym* (1): iakoż y teraz Listem tym nálezym deklaruujemy: Iż [...] nád dobre a pożytek Rzeczypospolitey żadnego względu albo opátrzenia doczełného krwie a potomstwa swého nigdy [byśmy] nie przekładáli *SarnStat* 1001.

*cum A cum inf* (2): Declarujemy tez to przeciwną rzecz bydz confederatney *ActReg* 16; A wárując/ y zá wieczne práwo bydz deklarując *SarnStat* 1148.

*Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym: z zapowiednikiem to* (1); *iż* (8), *że* (1)] (9): Iednak z przyczyn odiázdu tego nálezego zdáło sie nam ná ten czas to deklarować: Iż iako my wedle Constituciiéy ná Electiiéy Henrykowej poštánowionéy/ nie mamy/ ani możemy miánować *SarnStat* 14; DEklaruujemy/ iż Stároste Brácláwskiego o zbieglé chłópy [...] pozwác mogą. *SarnStat* 1223, 436, 582, 680, 773, 809 (9).

*W charakterystycznych połączeniach: arendy deklarować* (2), *dekreta, konstytucyję, przywilej* (2), *statut* (8).

*Szeregi: »pociągać i deklarować«* (2): STátut Toruńki pociągamy y deklaruujemy/ do wózelákich tumultów *SarnStat* 962 [idem] 120.

»deklarować i podać« (1): ále rewokując Berengáryus swoje odłzczepieństwo/ tak wierzy y wyznawa iako y Papież Nicolaus/ y święte Concilium świadectwy z Ewángeliey y z Apóstolfskiey náuki iemu deklarowali y podáli *WujJud* 171.

»deklarować i (po)stanowić« [szyk 2 : 2] (4): Pan Bog nie wózyłtkiego w przykazaniu swoim dołożył/ ále kościołowi niemáło deklarować y stánowić zoštáwił *WujJud* 74v, 74v, 184, Mm4.

»ustawować i deklarować« (1): vřtávuie y dekláruie to ś. Synod/ áby káždy [...] nie śmiał przyřtępowáć [do sakramentu]/ ázby řie pierwey grzechow řwych wyřpowiedáć. *WujJud* 264v.

2. *Objařnić, wykłádać; declarare Calep, Cn* [*declaro – rozpowiedam, wykładam Mqcz 55d; declarare – objařnić, wyłóżyć, deklarować Calep; objařniam co; pokazuję co komu, ukazuję – declaro Cn*] (17) : Przeto Kořćioł dekláruiać řłufznych Terminow vřzywa/ ktore iednák nic niřzego iedno co ieřt w Piřmie/ nam nieobiářniaia. *WujJud* 174, 254; *Declarare – Obiařznic, wiłozic, deklarowac Calep* 291b.

*deklarować co* (10): Aleć dłuęo nie trzebá deklárowáć tego/ Bo to widařz ná řwiecie więcej niřli częęo. *RejWiz* 169; Iáko to mieřce y Doktorowie řwięci zgodnie wykłádaia/ y řwięte Tridentřkie Concilium deklárowáło. *WujJud* 161; *WujJudConf* 72v, 150v; Co Auguřtyn S. řzerzey dekláruie piřzác ná to mieřce. *WujNT* 822, 164, 211, 546, 552; *SarnStat* 1154.

*deklarować o czym* (1): Pan řam deklárowáć raczy o iřtnořci řwoiey. *RejPos* 230v *margin*.

*Ze zdaniem dopełnieniowym [że (1)]* (3): *WujJud* 255v; przełózeni kořćielni/ [...] máia moc [...] deklárowáć ktora ieřt práwa Ewáńgelia/ [...] Táć iáko złotnik probuie y dekláruie ktore ieřt řzczere złoto á ktore nie. *WujNT* 655.

*Fraza: »jařnie się deklaruje«* (1): Tuć řie iářnie dekláruie/ żeć prawdźiwe Ciáło Pána Chryřtuřowe z tego Sákrámentu wyrzucáia/ á ono řwoie zmyřlone tylko záchowia *WujJud* 255v.

*Szereęi: »decydowac i deklarować«* (1): áby teę głębsze y trudnieyřze řpory y kontrowerřye około wiáry decidowáć/ y deklárowáć. *WujNT* 211.

»deklarować i objařniać« [*řzyk 1 : 1*] (2): *WujJudConf* 72v; OBiářniaiać y dekláruiać Conřtitucia [...] około Kmieci vczynioná: Vřtáwiaimy *SarnStat* 1154.

»potwierdzić to jeřt deklarować« (1): przełózeni kořćielni/ [...] máia moc potwierdzić Ewáńgelia [...] to ieřt/ deklárowáć ktora ieřt práwa Ewáńgelia *WujNT* 655.

*Synonimy: 1. obwieszczáć, ogłaszać; 2. objařniać, wykłádać.*

*Cf* **DEKLAROWANIE, DEKLAROWANY**